

DĚTI POTŘEBUJÍ RODINU!

V Chrudimi dne 24. září 2012

Otevřený dopis Václavu Klausovi

Pane prezidente,

vyjádření Vašeho veta k novele zákona o sociálně-právní ochraně dětí **svědčí o tom, že jste zřejmě při Vašem rozhodnutí neměl k dispozici fakta z terénní sociální práce s dětmi a jejich rodinami.** Považujeme za zásadní Vám tato fakta sdělit.

Ve Vašem zdůvodnění zamítnutí novely se odvoláváte na tlak mezinárodních institucí. Obsah novely zákona však není veden pouze tímto tlakem, který je v případě dětí žijících mimo rodinu zcela na místě, ale také opakovanými stanovisky dětských psychologů, psychoterapeutů, psychiatrů, sociálních pracovníků a v neposlední řadě pěstounů a adoptivních rodičů. Ti, kteří vychovávají dítě s traumatem, s citovou deprivací, či se s ním potkávají ve svých ordinacích, dobře vědí, že **osobnost dítěte se vyvíjí v prvních pěti letech života a pokud v této době dítě nevyrůstá v rodině, jsou následky pro jeho psychiku fatální.**

Píšete o rušení ústavů, o nedostatku pěstounů. Jistě jste novelu pozorně četli, a v takovém případě jsou Vaše obavy jistě bezdůvodné. **Novela zákona nestanovuje žádné termíny rušení ústavů a dětských center, tedy „děti na ulici“ nepřicházejí v úvahu. Co naopak novela přináší, je zlepšení podmínek pěstounské péče tak, aby se cíleným nábořem dařilo postupně nacházet více pěstounů a ti mohli převzít péči ústavních zařízení, pokud tedy děti nemohou být u svých vlastních rodičů.**

Zamítnout novelu z důvodu, že veřejnost má negativní zkušenosti s jinými reformami v sociální oblasti, nepovažujeme za pádný argument, je přece třeba posuzovat každý zákon zvlášť, s ohledem na cílovou skupinu, které se dotýká, a to jsou v tomto případě děti. Uplatňovat pohled, že když vyšel zákon „ze stejné dílny“, bude to jistě špatné, nám připadá z Vaší strany dosti neprofesionální.

Vaše obavy z byrokratismu a zasahování veřejných institucí do soukromí rodiny bychom chápali, pokud byste mluvil o současném systému sociálně-právní ochrany dětí. Právě dnes se totiž děje, že **rodiče nejsou zahrnuti do rozhodování, co bude s jejich dítětem, sociální pracovníci se neřídí pravidly, které by poskytly dítěti a jeho rodině ochranu a podporu, ale spíše jde o kontrolu a represivní opatření** (např. odebrání dítěte z péče rodičů jen ze sociálních důvodů). Novela přináší **standards kvality práce sociálních pracovníků na úřadech i dalších institucích a organizací, které pracují s ohroženým dítětem a jeho rodinou. Nové metody práce, které novela zavádí, naopak posilují rodiče v jejich dovednostech pečovat o dítě dle jejich rozhodnutí a představ.** Zároveň jsou prevencí před tím, aby nedocházelo k přehlédnutí závažného zanedbávání či týrání dítěte ze strany rodičů, ke kterému bohužel někdy dochází a je třeba ho zachytit včas – dítě samo si jen těžko může pomoci.

Ve Vašem stanovisku se obáváte také finanční motivace pěstounů, kteří děti do své péče přijmou. **Pěstouni pečují o dítě 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. Dosud nemají nárok na odpočinek – odlehčení, nemají nárok na podpůrné služby.** K pěstounství se rozhodují sice svobodně, ale i tak je třeba vnímat jejich péči o dítě nejen jako poslání, ale jako službu

DĚTI POTŘEBUJÍ RODINU!

dítěti a také státu. Právě pěstouni svou péčí mohou předejít tomu, aby děti ve svém dospělém životě selhávaly ve vztazích, propadly sociální sítí a staly se lidmi závislými na sociálních dávkách. Hlavní motivací pěstounů, a to i těch na přechodnou dobu, musí zůstat zájem o péči o děti a jejich schopnost se dobře o dítě postarat. Nicméně finanční ocenění si jistě zaslouží a to hlavně pro to, aby měli prostředky se o dítě starat kvalitně (péče o dítě s hendikepou, zajištění kontaktu dítěte s vlastní rodinou, specializovaná psychologická či terapeutická pomoc dětem s traumatem přece něco stojí). **Motivace pěstounů je navíc základním kritériem, které sociální pracovníci a psychologové posuzují. Pokud by byla pouze finanční, tak by sítím prověřeni a příprav zájemci neprošli. Novela právě na tuto Vaši obavu odpovídá vhodným opatřením – zaváděním kvalitního programu příprav a prověřeni zájemců.**

Za extrémní považujete pěstounskou péči na přechodnou dobu. K tomu uvedeme jeden příklad z praxe – sedmiletá dívka byla ve své vlastní rodině zanedbávána, fyzicky trestána, odnesla si z rodiny těžká psychická zranění. Institut přechodné pěstounské péče umožnil, že i když musela být z rodiny odebrána, přijeli pro ni pěstouni na přechodnou dobu a odvezli ji do bezpečí své rodiny a byli jí oporou v této těžké situaci, stále nablízku, připraveni naslouchat, vyjít vstříc jejím potřebám. Bez nich by tato dívka putovala do diagnostického ústavu a pak do dětského domova. Po 6 měsících v přechodné rodině již bydlí ve své nové trvalé rodině, je v dlouhodobé pěstounské péči, kde už zůstane, pokud si to tak sama bude přát a bude to v jejím zájmu. Nerozumíme příliš Vašemu strachu ze střídání pěstounských rodin. Jistě že se to může stát, pokud například dospívající dítě nebude u pěstounů chtít zůstat, nicméně putování dětí mezi rodinami je mýtus. Mimochodem účinně mu brání právě novela – **posílením podpory pro pěstouny a pro děti, zavedením případových konferencí, které se musí konat, pokud by se mělo uvažovat o přemístění dítěte do jiného prostředí.** Za zásadní považujeme, že případný přesun dítěti pomáhá zvládat v tu chvíli jeho blízká osoba, nikoli pracovník, který k dítěti nemá citovou vazbu a pokud ji má, tak ale nemůže být dítěti k dispozici 24 hodin denně, protože pokud pracuje v ústavu, odchází po své směně domů. I kdyby chtěl, tak více pro dítě udělat nemůže.

Nerozumíme Vašemu celkovému postoji k ústavní péči. Na jednu stranu souhlasíte s „duchem zákona“, že dítě potřebuje vyrůstat v rodině. Zároveň však chcete rozptýlit obavy z rušení ústavní péče. Domníváte se tedy, že ústavní péče skutečně může být pro dítě lepší? Pak je však naší povinností poukázat na teorii attachmentu Johna Bowlbyho, teorii citové deprivace českého psychologa Zdeňka Matějčka a mnoha dalších.

Ve svém vyjádření zmiňujete léčebnou funkci dětských domovů a kojeneckých ústavů. Zřejmě máte na mysli péči pediatrickou, která je u nás na vysoké úrovni. **Kojenecký ústav dítěti sice zajistí, jak uvádí také Vědecká rada České lékařské komory, lékařskou a ošetrovatelskou péči, vztahovou vazbu však dítě nenaváže – ani k lékařům, ani k fyzioterapeutům, ani ke klinickým psychologům, dokonce ani k sestřičkám, které by leckdy chtěly i po skončení směny u dítěte zůstat a být mu primární pečující osobou, protože citlivě vnímají, že dítě by to potřebovalo.** Kolegové z ústavní péče dělají maximum, rodinu však dítěti nahradit ze své podstaty fungování nemohou. Proto novela posiluje terénní práci v rodinách, aby dítě z rodiny nemuselo vůbec odejít. A pokud potřebuje pediatrickou péči, může s dítětem do ambulance či do nemocnice přijít rodič. Nebo pěstoun.

Jen těžko lze přijmout Vaše označení „námezdní pěstounská péče“, je pejorativní. Jistě Vám je zřejmý stav, kdy pokud není dítě právně volné, nemůže být přijato do adoptivní rodiny. Pro takové dítě je řešení právě pěstounská rodina. **Žádáme Vás také, abyste děti**

DĚTI POTŘEBUJÍ RODINU!

nerozlišoval na děti vhodné a nevhodné. Každé dítě má právo vyrůstat v rodině a novela pomáhá tomu, aby sociální pracovníci nerozhodovali od stolu o vhodnosti a nevhodnosti, ale aby nejprve maximálně podpořili vlastní rodinu dítěte, případně poté aktivně hledali rodinu náhradní. Pro každé dítě, bez ohledu na věk, etnikum a hendikep, ale s respektem k těmto specifikům.

Pane prezidente, kéž bychom byli v péči o ohrožené děti stejní jako ostatní – **stát by ušetřil finanční prostředky, které vynakládá na ústavní péči, děti by na startu svého života u sebe měli blízkou pečující osobu, která plní jejich potřeby v tu chvíli, kdy dítě potřebuje.** Jste zastáncem individualismu a nezávislosti na sociálních dávkách, právě to novela akcentuje na poli práce s rodinou.

Bezcitností a surovostí je, když nemá dítě tátu a mámu, když ne vlastní, tak náhradní. Novela má za cíl pomoci zajistit pro dítě život v rodině. Proto věříme ve zdravý rozum poslanců, kteří nedopustí, aby děti zůstaly mimo rodinu. I navzdory Vašemu názoru.

Na novele pracovalo mnoho odborníků z terénních i rezidenčních služeb, přizváni byli také pěstouni. Novelu projednávaly poslanecké výbory a schvalovací proces trvá již 9 měsíců. Z Vašeho odůvodnění máme dojem, že jste o novele zákona a o problematice systému péče o ohrožené děti v ČR neměl dostatečné informace. Váš postoj může ovlivnit osudy ohrožených dětí na mnoho let. O transformaci systému péče o ohrožené děti se mluví dvacet let, ale bohužel se do dnešní doby nic nezměnilo. Novela je prvním krokem ke změně. Žádáme Vás, abyste svůj postoj přehodnotil a podpořil veřejně přijetí novely ve třetím čtení Poslanecké sněmovny.

Pane prezidente, vzhledem k razanci, s jakou jste novelu vetoval, a argumentům, které jste uvedl, očekáváme z Vaší strany konstruktivní návrh řešení situace ohrožených dětí.

Za Amalthea o.s. s pozdravem

David Svoboda
ředitel Amalthea o.s.
david@amalthea.pardubice.cz
+ 420 776 752 805
<http://amalthea.pardubice.cz>